

Колосов А.М.

*Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
(м. Старобільськ)*

ПАРАДИГМИ СТІЙКОСТІ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Актуальність дослідження. В умовах мінливого ринкового середовища та підсилення негативного впливу різного роду чинників підприємствам стає все трудніше підтримувати економічно ефективну діяльність, досягати встановлених цілей та запланованих показників. Таке становище зумовлює останнім часом спробу в науці й практиці менеджменту сформуванню такий новий інструмент управління становищем підприємства в зовнішньому середовищі, як управління його стійкістю.

Аналізуючи безліч підходів, які застосовуються для визначення стійкості підприємства, можна зробити висновок щодо необхідності формулювання певних парадигм стійкості, які притаманні діяльності підприємств, і які можуть слугувати основою подальшої розробки потрібного апарату управління стійкістю підприємств.

Аналізуючи спектр значень терміну «стійкість», бачимо, що те особливе, що формує загальне в різноманітності його застосування, не залежить ні від сфери або галузі існування описуваного явища, ні від його фізичного стану, ні приналежності до явищ природи, або людської діяльності.

Спробуємо встановити межі застосування терміну «стійкість», а також випадки, коли дане поняття не застосовується, використовуючи змістовний (або семантичний) аналіз. Для цього розглянемо поняття стійкості в контексті можливих антонімічних і синонімічних пар.

Перша антонімічна пара: «стійке-нестійке (тобто змінне)». З даної антонімічної пари випливає розуміння «стійкого» як «незмінного». Однак, така синонімічність є лише стилістичною. Насправді поняття «стійкість» не застосову-

ється до незмінних явищ: незмінної орбіти обертання Землі, відстані між географічними пунктами, відношення довжини окружності до її діаметра та ін.

З синонімічної пари понять: «незмінний» = «постійний» формально виплаває й синонімічність «стійкого» і «постійного». Однак це не так, що можна пояснити наступними обставинами. Поняття «постійний» однозначне, воно не допускає міри свого вимірювання. Стилістично некоректні вирази: «більш постійний», «менш постійний». Тоді як для стійкості, навпаки, допустима деяка міра даної властивості. Процес або явище можуть бути «більш стійкими», або «менш стійкими». Тобто «постійність або сталість (суто українською)» – абсолютна властивість, тоді як «стійкість» – відносна.

Звідси, користуючись принципом від «зворотного», можемо отримати наступний логічно вивірений семантичний висновок: «постійне», застосовуване як синонім «стійкого», – не є «незмінним». Отже, основна ознака терміну «стійкість» – визначати постійне в змінюваному.

Висновок про основний зміст стійкості, як ознаки постійності мінливого явища, дозволяє звести величезну безліч формулювань поняття «стійкість» до наступних шести змістовних парадигм, які проявляються у величезній безлічі випадків застосування даного терміну:

1) здатність зберігати свій стан не зважаючи на вплив зовнішніх сил – застосовується до «абсолютно твердого тіла», жорсткої конструкції деталі, нейтрального хімічного елемента тощо;

2) здатність підтримувати відхилення від призначеного стану в певних межах, що спостерігається, наприклад, при керованому польоті ракети;

3) іманентна (внутрішня) можливість повертатися до минулого стану, як іграшка «Іван-встанька», завдяки своїй конструкції;

4) можливість повертатися до минулого стану, як, наприклад, властивість «остійності» судна, яке повертається до вертикального стану після дії сил вітру й хвиль;

5) можливість адаптуватися до сил впливу шляхом власного змінення, як, наприклад, пластилін завдяки власним фізичним властивостям.

Стосовно підприємства дані парадигми стійкості отримають наступне наповнення, яке відображає табл.

Таблиця

Парадигми стійкості підприємства і механізми її підтримки

Парадигма	Зміст загальної парадигми стійкості	Засоби (механізм) підтримки стійкості підприємства
1	Здатність зберігати свій стан, не зважаючи на вплив зовнішніх сил	Не можливі
2	Здатність підтримувати відхилення від призначеного стану в певних межах	Плануванням цілей підприємства з урахуванням міри їх досягнення в певних межах
3	Іманентна (заздалегідь обумовлена) можливість повертатися до минулого стану	Не можлива
4	Можливість повертатися до минулого стану	1. Використання наявних і створення нових резервів підтримки стійкості. 2. Зовнішні фінансові вливання для відновлення діяльності після повної втрати стійкості
5	Можливість адаптуватися до сил впливу шляхом власного зміння	Реорганізація шляхом інституціональних і структурно-організаційних перетворень (зміни профілю, злиття й поглинання та ін.)

Очевидно, що застосування приведених у табл. механізмів може відбуватися в певній комбінації, визначення якої можливе лише в межах діючої системи управління стійкістю підприємства, одним з найважливіших елементів якої є встановлення вимірників стану стійкості підприємства, поєднаних з відповідними показниками негативного впливу зовнішнього середовища.

Представлені узагальнені висновки дослідження змісту категорії стійкості підприємства у вигляді певних парадигм дають можливість конкретизувати основний зміст управління стійкістю підприємства в даних умовах його взаємодії з середовищем, визначати у відповідності з умовами кожної парадигми відповідні механізми підтримки стійкості.